
BREDE WEERSVERZEKERING:BIJDRAGE OVERHEID CRUCIAAL

Harold van der Meulen en Marcel van Asseldonk (IRMA)

De agrarische sector heeft de laatste jaren te maken gehad met schade als gevolg van extreme weersomstandigheden. In het voorjaar van 2005 werden fruittelers in Flevoland geconfronteerd met zeer strenge nachtvorst. In november 2005 kregen boomtelers in Twente te maken met extreme sneeuwval. Beide weerrisico's resulteerden in forse financiële schadeposten voor de gedupeerde telers. Deze recente, niet te verzekeren weerrisico's, hebben geleid tot Kamervragen aan de minister. Omdat het draagvermogen voor een verzekering per weerrisico per sector beperkt is, is het wenselijk dat de sectoren gezamenlijk een verzekering creëren waar verschillende weerrisico's onder vallen. De minister heeft het LEI en Institute for Risk Management in Agriculture van Wageningen UR (IRMA) gevraagd om de mogelijkheden van een dergelijke brede weersverzekering te onderzoeken.

Bijdrage overheid noodzakelijk

De brede weersverzekering dient bij voorkeur alle weerrisico's waar de open teelten mee te maken kunnen hebben te dekken: storm, hagel, regen, sneeuw, vorst en droogte. Uit het onderzoek komt naar voren dat zonder steun van de overheid er in de huidige situatie geen brede weersverzekering op de markt komt. Zonder financiële steun van de overheid zal de brede weersverzekering stranden, omdat een groot deel van de ondernemers de premies te hoog vinden in relatie tot hun risicobeleving. Met financiële rugdekking van de overheid staan de sectorvertegenwoordigers (glastuinbouw en bloembollen uitgezonderd) en de verzekeraars positief tegenover het opzetten van een brede weersverzekering. Door een financiële bijdrage kunnen de premies omlaag en neemt interesse in een verzekering toe. Het ideaalplaatje omvat een algemene basisverzekering voor alle weerschade in open teelten (akkerbouw en opengrondstuinbouw), een hoog percentage deelnemers (breed draagvlak) en een lage instapdrempel, gericht op het overbruggen van continuïteitsproblemen als gevolg van calamiteiten. Om moral hazard (roekeloos gedrag) te beperken heeft een dergelijke verzekering een substantieel eigen risico. De sectoren glastuinbouw en bloembollen hebben weinig belangstelling voor een brede weersverzekering. In deze sectoren zijn de meest gangbare risico's te verzekeren (bijvoorbeeld stormschade) of wordt schade door regen, droogte en vorst zoveel mogelijk voorkomen via voorzorgsmaatregelen (bloembollen).

Weersverzekeringen in Europa

Steun van de overheid sluit aan bij het beleid van andere lidstaten van de EU, die brede weersverzekeringen substantieel subsidiëren (tabel 1). De weersverzekeringen worden ingedeeld op basis van het type contract, de gedekte schadegevallen, het eigen risico en eventuele overheidssteun. Deze inventarisatie dient wel met enige voorzichtigheid te worden geïnterpreteerd wegens verschillen in definities en gebrek aan markttransparantie. Weersverzekeringen in de verschillende lidstaten van de EU lopen nogal uiteen. Dit geldt ook voor de rol van nationale overheden op het gebied van risicobeheer. De meeste lidstaten kennen specifieke verzekeringen, waarbij de hagelverzekering het meest gangbaar is (onder meer Denemarken, Duitsland, Frankrijk, Nederland en Portugal). In een aantal landen, waaronder Italië, Oostenrijk en Spanje, worden generieke verzekeringen aangeboden. Hierbij dekt één polis meerdere risico's. Overigens is er geen duidelijke en eenduidige scheidslijn te trekken tussen specifieke en generieke verzekeringen; de meeste specifieke verzekeringen bieden ruimte om ook aanvullende risico's te verzekeren. Het eigen risico wordt doorgaans uitgedrukt in een percentage van de verzekerde som van de beschadigde oppervlakte, of een percentage van de verzekerde som van de verzekerde oppervlakte per gewas. Bij de reguliere hagelverzekeringen (zoals in Denemarken, Duitsland en Nederland) kan binnen een zekere bandbreedte het eigen risico verhoogd of verlaagd worden tegen een korting dan wel toeslag op de premie. In Nederland varieert het eigen risico doorgaans van 3 tot 10% van de beschadigde oppervlakte. Het eigen risico is bovendien afhankelijk van het gewas en seizoen. Vanaf het teeltseizoen 2006 kunnen Nederlandse telers

met een neerslagverzekering kiezen tussen een eigen risico van 15% en een eigen risico van 25% van het totaal verzekerde bedrag per gewas (www.aquapol.nl). Tussen de lidstaten bestaan tevens grote verschillen wat betreft de aard en de hoogte van overheidssteun. Over de gemiddelde overheidssteun zijn nauwelijks objectieve en publiek toegankelijke gegevens voorhanden. In Denemarken, Duitsland en Nederland worden de reguliere hagelverzekeringen niet door de overheid ondersteund. In Denemarken wordt de schade bij grootschalige rampen wel gedeeltelijk op ad hoc basis vergoed door de overheid. Duitsland kent een speciaal programma bij calamiteiten. De Nederlandse overheid ondersteunt de neerslagverzekering met een herverzekeringsprogramma.

Tabel 1 Overzicht weersverzekeringen in een aantal EU-lidstaten

	Dene- marken	Duitsland	Frankrijk	Italië	Nederland	Oostenrijk	Portugal	Spanje
Type a)	specifiek	specifiek	specifiek generiek	specifiek generiek	specifiek	generiek	specifiek	generiek
Dekking d)								
- hagel	X	X	X	X	X	X	X	X
- storm			X	X		X	X	X
- droogte			X			X		X
- vorst			X	X		X	X	X
- over- stroming			X			X		X
- neerslag			X		X	X	X	X
- sneeuw			X				X	
Eigen risico	divers	divers	10%-25% b)	10% c)	divers	4% b) (hagel)	20% b)	10%-30% b)
Steun overheid	ad hoc	speciaal programma calamiteiten	subsidie premie	subsidie premie	alleen her- verzekering neerslag	subsidie premie	subsidie premie	subsidie premie/ ad hoc

a) 'Specifieke' verzekeringen voor ieder risico of 'generieke' verzekeringen voor meerdere risico's; b) eigen risico op basis van omvang schade; c) eigen risico op basis van verzekerde waarde; d) meest gangbare dekking.

Bron: Comité Européen des Assurances (CEA), 2006, aangevuld met overige publiek toegankelijke bronnen zoals polis informatie en websites.

In onder meer Frankrijk, Italië, Oostenrijk, Portugal en Spanje subsidieert de overheid een substantieel deel van de premie. De subsidiecomponent kan in deze landen oplopen tot circa 50% van de premie. Daarnaast is het in enkele van deze landen mogelijk aanspraak te maken op overheidsvergoedingen in geval van een onverzekerbaar risico (ad hoc overheidsbeleid), eventueel met de eis dat ze wel moeten deelnemen aan een weersverzekering.

Reactie minister

In een reactie op het onderzoek schrijft de minister aan de Tweede Kamer dat hij de conclusies van het onderzoek deelt, met de kanttekening dat ondersteuning van de overheid niet vanzelfsprekend een financiële hoeft te zijn. Op EU-niveau lijkt het krachtenveld met de toetreding van de nieuwe lidstaten te zijn verschoven in de richting van meer voorstanders van ondersteuning door de overheid bij risicobeheer. De Minister geeft aan deze ontwikkeling scherp te volgen en mee te nemen in verdere afwegingen. Ook een rol van de overheid als herverzekeraar wordt niet bij voorbaat uitgesloten. Een eventuele overheidsbijdrage zal wel moeten voldoen aan de Europeesrechtelijke staatssteunkaders.

Meer informatie:

Rapport 6.06.15 *Mogelijkheden van een brede weersverzekering*